

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Кристиян Стоянов Хаджиев, НБУ, Департамент „Администрация и управление“ научна специалност „Социално управление“, професионално направление 3.7. Администрация и управление

Върху: научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност професор, по професионално направление **1.1 Теория и управление на образованието (Управление на висшето образование)**, обявен в ДВ бр. 44/19.05.2023 г., с кандидат доц. д-р Елена Благоева

Основание за представяне на становището: участие в състава на Научното жури по конкурса съгласно Заповед № 3-РК-240/18.05.2022 на Ректора на НБУ и решение от първото заседание на Научното жури от 26.05.2022г.

Рецензията е изготвена съобразно Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагането на този закон и Наредбата за развитието на академичния състав в НБУ. В структурно отношение се състои от VI части и заключение съобразно образец за изготвяне на рецензия за заемане на академична длъжност „професор“ в НБУ.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

За участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Елена Благоева представя самооценка и доказателства, които са в пълно съответствие с разпоредбите на националното законодателство и с нормативните документи на НБУ. Кандидатът е изпълнил минималните изисквания към научната и преподавателската дейност за област 1. Педагогически науки, професионално направление 1.1 Теория и управление на образованието (Управление на висшето образование), определени от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България, както и изискванията на Наредба за развитието на академичния състав на НБУ, на които трябва да отговарят кандидатите за заемане на академичната длъжност „професор“.

Точките по всички показатели надвишават минималния брой точки, а по някои групи показатели надвишението е значително. Доц. д-р Елена Благоева е магистър по Европейска интеграция от НБУ и Център за Европейски изследвания, 1998 - 2000 и магистър по Режикура от ВИТИЗ “К. Сарафов”, 1985 - 1990, придобила е образователната и научна степен „доктор” към Висшата атестационна комисия - Специализиран научен съвет по социология, антропология и науки за културата, по научна специалност 05.08.33 „Теория и история на културата“, което се удостоверява

с Диплома № 33115/24.04.2009 г. и има диплома за доктор на НБУ в Магистърски факултет от 2007 г.

Монографията, която доц. Благоева представя – **„Образованието и дигиталният преход в Европа – политики и нагласи“**, ISBN 978-619-239-807-1 е в обем от 228 стр. и е рецензирана от проф. д-р Дияна Янкова и проф. д-р Динко Господинов.

По различните групи показатели кандидатът е представил доказателства, чрез които могат да се потвърдят следните точки:

- Група Г „Допълнителни научни публикации“ – 301 т. при изискуеми 200 т.;
- Група Д „Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и в реферирани списания с научно рецензиране“ – 295 т. при изискуеми 100 т.;
- Група Е „Участие/ ръководство на научни проекти“ – представени са доказателства за 270 т. при минимум 100 т.;
- Група Ж – 270 т. при изискуеми 70 т.;
- Група З – 230 т. при изискуеми 70 т.;
- Група И – 245 т. при изискуеми 70 т.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.

Темата на монографията „Образованието и дигиталният преход в Европа – политики и нагласи“ е изключително актуална, с висока теоретична и практическа стойност. В нея са анализирани стратегиите и политиките на ЕС в областта на образованието с акцент върху висшето образование и неговата дигитализация, представена е обективна картина на състоянието на е-обучението в нашето висше образование, очертани са основните проблеми и предложени мерки за тяхното решаване. Актуалността на изследването се определя от необходимостта и отговорността на образованието (и най-вече – на висшето образование) да се реформира и управлява по начин, който да подготви отделния човек за пълноценен живот в новото време. Изследването е холистично и обхваща тенденциите на развитие в образователните политики на европейско и национално ниво в светлината на дигиталните промени и поредицата от кризи, някои от които неизпитвани до сега. В структурата на монографията е съчетан преглед и анализ на цялостния контекст на образователната среда и политики с постепенно насочване на фокуса към висшето образование и промените, наложени от дигиталния преход. Определянето на образователната

политика е част от социалния избор, който прави всяка държава, в зависимост от това какво иска и смята, че може да постигне. Резултатите от образованието (и реформите в него) не са видими в краткосрочен план. Именно затова политиките би трябвало да се обмислят внимателно от всички заинтересовани лица и осъществяването им да бъде обект на постоянно проследяване и анализ. В това се изразява и един от най-сериозните приноси на авторката, тъй като тя не се ограничава само в отделни аспекти на темата, а разгръща анализа си в широк диапазон, както от европейска и национална гледна точка, така и по отношение на всички образователни етапи. Така се изгражда обща картина на процесите и мерките, по която може да се проследи адекватността и приемствеността на политиките (включително и в България) от едно образователно ниво в друго до висшето образование. Въпреки широкия обхват, структурата е ясна и логична. Много удачно решение е всяка глава да завършва с обобщение, в което авторката представя накратко основните изводи. Накрая се правят общи изводи и препоръки. В тях е обобщено най-важното от резултатите и обсъждането, посочени са възможностите за бъдещи изследвания.

Направеното задълбочено изследване в сравнително нова проблемна област – влиянието на дигиталния преход върху образованието – която има дългосрочна актуалност и съществено значение за процесите на формиране на бъдещото „общество, базирано на знанието“, както и мащабното проучване в сферата на управление на образованието (актуалните стратегии и политики на ЕС и България), от различни гледни точки, придружено със задълбочен критичен анализ ми дава основание да заключа, че представеният монографичен труд има характер на самостоятелно и завършено изследване. Приносните моменти, които се открояват са в следните направления:

- Идентифицирани са взаимовръзките между политиките и управлението на образованието, включително и на процесите на управление на дигитализацията в образованието, на над-национално, национално и институционално ниво, както и специфичните роли и отговорности на всяко от тези нива;
- Аргументиран е средносрочен подход към промените във висшето образование по отношение на дигитализацията, като се обосновава необходимостта от съгласуваност между дейности, ценности, методи, принципи, очаквания и резултати, за да се стигне до устойчива и положителна промяна в институцията и да се гарантира качеството на обучението;

- Формулирани са препоръки за възможни стратегии и конкретни мерки на основата на направените изводи от цялостното изследване и конкретното проучване на студентските нагласи;

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации (творчески изяви), направени след назначаването на академичната длъжност „доцент“.

В самооценката и доказателствените материали доц. Благоева е представила публикации след назначаването на академичната длъжност „доцент“, чийто сбор възлиза на 301 т. при изискуеми 200 т. по група показатели Г.

През 2017 г. кандидатът е публикувал книга (Европейското измерение в образованието и културата – политики и управление. София: Авангард Прима, 2017, 253 стр. ISBN: 978-619-160-752-5, Рецензенти: проф. Толя Стоицова, д.н.; доц. д-р Елмира Банчева) на базата на дисертационния си труд, който е актуализиран.

Доц. д-р Елена Благоева е представила 2 колективни монографии, 5 статии и доклади (1 на английски в съавторство) публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световно известни бази данни с научна информация – Web of Science and SCOPUS, 4 статии и доклади в научни сборници и периодични издания, 1 от които е на чужд език, 2 студии в нереперирани издания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове. Съдържателният анализ на представената по конкурса научна продукция на кандидатът за професор показва, че е в областта на обявения конкурс, че е актуална и че е значима за науката, практиката и образованието. Публикациите са свързани с изучаването на широк кръг въпроси от управлението на висшето образование – интернационализация, международно сътрудничество, анализ на програми и обучителни системи, развитие на образователни политики и практики в съответствие с политиките на ЕС в областта на научните изследвания и технологичното развитие, модели на формиране и развитие на *интеркултурна компетентност (ИКК)* в управлението. Научните и научно-приложни приноси в тези публикации са свързани със следното:

- Изследване на европейската перспектива за развитие на образованието и културата и систематичен анализ на взаимовръзката политики – стратегии – програми, през призмата на процесите на управление и администриране;
- Анализ на възможностите и предизвикателства пред финансирането на качествена наука в ЕС чрез програмите на *Европейския научноизследователски съвет*;
- **Изследване на специфичните измерения** (характерни особености) на *моделите за формиране на високи нива на интеркултурна компетентност (ИКК)*, като инструмент

за адекватен интеркултурен диалог и конкурентоспособност в условията на глобализация и непрекъснат натиск за промени. Критичен анализ и извеждане на аргументи, които подчертават стратегическата роля на *на моделите за оценяване на ИКК*, както и разработване на обучителни модули и програми във *ВО*, необходими за формиране на високи нива на *ИКК*;

- В резултат на изследване, анализ и обобщаване е конкретизирано и доразвито стратегическото значение на образованието за развитието на обществото и икономиката. В условията на глобална конкуренция и обществени промени важните цели за Европа – социално сближаване, конкурентоспособност и устойчив растеж – могат да се постигнат чрез мобилизиране на ресурсите за осъществяване на нужните реформи в европейските образователни системи.
- Изследвана и анализирана *е нова когнитивна архитектура RELA* за усъвършенствано обучение с роботи – предназначена за прилагане в приобщаващото образование чрез киберфизическа система за педагогическа рехабилитация.

3. Цитиране от други автори.

Представените за участие в конкурса за академичната длъжност „професор“ публикации на доц. Благоева са цитирани в научни издания, реферирани и индексирани в световно известни бази данни с научна информация (установени са 10 цитирания), както и в монографии и колективни томове с научно рецензиране и в списания с научно рецензиране (установени са 15 цитирания).

Считам, че научната продукция е с високо научно качество, представена в авторитетни издания и достъпна за широката аудитория. Тематиката на научната продукция е насочена към конкретни въпроси на науката и практиката и има съвременно научно и приложно значение.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката

Доц. д-р Елена Благоева е ръководител на **4 международни научни или образователни проекта** и на **2 национални**. Има участие в **1 международен научен или образователен проект** и **2 национални изследователски проекта**. Считам, че кандидатът има безспорен потенциал да разшири участието си в изследователски проекти в европейското научно пространство като ръководител, както и да продължи усилията си по интеграция на изследователската си работа със съвременните аспекти на учебно-преподавателската дейност.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ", осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти и докторанти.

Доц. д-р Елена Благоева е разработила 25 аудиторни курса и 11 извънаудиторни за усъвършенстване на програми и създаване на нови. Към 2023 г. са активни 16 аудиторни и 7 извънаудиторни за обучение на студенти в бакалавърските програми по „Начална училищна педагогика и чужд език“ – 2 курса, БП “Администрация и управление” (+майнер) и БП “Управление на бизнеса и предприемачеството” – 6 курса, 3 в Магистърската програма по „Лидерство и мениджмънт в образованието“ (редовна и дистанционна форма на обучение), 3 в МП „Лидерство и публичен мениджмънт“ и 1 за МП „English Language and Professional Communication (Съвместна програма с университета Йорк). Има и 3 курса на чужд език. Курсовете ежегодно се актуализират в електронния обучителен модул "Moodle – НБУ". Изпълнила е аудиторната и извън-аудиторна заетост. Тя е комуникативна личност и в преподавателската си дейност работи успешно със студентите. Доказателство за това е организирането на международна кръгла маса „Възможности за образование „Втори шанс“, Секция „Педагогика“ към департамент „Нова българистика“, както и участието ѝ във форума „Economy film days Festival“ - Съвместен проект на департамент „Администрация и управление“, НБУ и Lucerne University of Applied Sciences and Arts, University of Fribourg, под егидата на посланика на Швейцария. Събитието е във връзка с интернационализация на учебния процес в НБУ и развитие на прилагания подход за интерактивно обучение. Академично наставничество на 21 (Ф1) и 6 (Ф2) студенти в рамките на “Студентски практики”, Фаза 1 и 2. Доц. д-р Елена Благоева е член на организационния и научен комитет на 2 международни научни конференции – „Статукво, предизвикателства и промени в публичната администрация“ и „Власт, управление и обществено развитие“ на ДАУ. От справка в е-преподавател е видно, че доц. д-р Елена Благоева има научно ръководство, рецензии и участие в различни комисии – 24 пъти.

2. Работа с Еразъм-студенти.

Доц. д-р Елена Благоева е работила с Еразъм-студенти от БП „Театър“ и БП „Администрация и управление“. Поради краткия срок на съществуване на програмите в секция „Педагогика“, те все още нямат студентски обмен по програма Еразъм +.

3. Оценки от анкетите на студентите.

Както е видно от справка от Центъра за качество и оценяване преподавателската дейност на доц. д-р Благоева е оценена от студентите отлично. Средната оценка за удовлетвореността им

от курсовете през последните 10 семестъра е 4,65 от 5. Оценката на студентите е доказателство за нейните знания, компетентност и преподавателски умения.

IV. Административна и обществена дейност

1. Участие в колективни органи на управление на НБУ.

Доц. д-р Елена Благоева е ръководител на секция „Педагогика“ в Департамент „Чужди езици и култури“, НБУ от 2022 година. Била е Директор на програмен съвет – Педагогика (2020-2022) и на департамент „Публична администрация“ от 2015/2016. Има участия в:

- заседания на Академичен Съвет на НБУ (2000-2006).
- заседания на Ректорския съвет (2000-2002).

В качеството на Ръководител на секция „Педагогика“ – създава и развива две нови професионални направления в НБУ – 1.1. Теория и управление на образованието и 1.2. Педагогика. Сформиране на колектив за Секция „Педагогика“ от четирима преподаватели на ОТД.

Ръководител и член на екипа в акредитацията към НАОА на програмите към Департамент „Чужди езици и култури“ в две професионални направления 1.1. Теория и управление на образованието и 1.2. Педагогика.

2. Обществена активност.

В периода 2020-2023 г. е ръководител на проект „Укрепване на мрежата „Втори шанс“ в Европа“. Основната цел е научно изследване на състоянието на отпадащите от образование и идентифициране на мерки срещу този процес в България, Франция, Португалия и Хърватска. Непосредствените резултати са свързани с консолидиране на организации от България и включването им в Европейската мрежа за споделяне на опит и усвояване на know-how. Член е на УС на Център LACTEA (Local Administrators' Continuing Training in European Affairs), София, както и на Фондация „Концепции – България“ – НПО в областта на културата и образованието. От 2015 г. е член на редакционната колегия на „Методология, интердисциплинарност, анализи, стратегии“ (Серия „Лидерство, общество, стратегически визии“ – периодично издание на Департамент „Администрация и управление“ при НБУ).

3. Привличане на студенти в програмата.

С административната и обществена дейност доц. д-р Елена Благоева допринася за развитието и усъвършенстването на учебния процес в различни бакалавърски и магистърски програми в НБУ. Ръководител е на работната група за разработка на професионално направление 1.2. и БП „Начална училищна педагогика и чужд език“, в която се обучават 63 студенти. Създава и акредитира в ПН 1.1, МП „Лидерство и мениджмънт в образованието“ – 13 студенти за 2 години.

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

Познавам доц. д-р Елена Благоева като високо отговорна, креативна, прецизна и инициативна в работата си. Непосредствените ми впечатления са формирани поради факта, че професионалните ни интереси са в близки научни области и сме имали възможност да обменяме идеи на различни форуми. Личните ми впечатления от научноизследователската, преподавателската и обществената ѝ дейност са изцяло положителни. Тя е задълбочен изследовател, ерудиран преподавател, има активни професионални контакти с практиката.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Нямам критични бележки към материалите, представени от доц. д-р Елена Благоева. Препоръчвам да продължи проучванията си в областта на управлението на висшето образование, като към досегашните изследвания да добави и **оценка на въздействието на новите предизвикателства, възможности и рискове** от дигитализацията и интегрирането на изкуствения интелект върху функционирането на системата и начините на работа. Считаю, че кандидатът има безспорен потенциал за участие в изследователски проекти в европейското научно пространство и има знания да разшири изследванията си в областта на интеркултурните компетентности, управлението на образователни проекти, евристични методи и управленски решения и стратегическо мислене.

Заклучение

Кандидатурата на **доц. д-р Елена Благоева** за академичната длъжност „професор“ отговаря напълно на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Наредбата за развитието на академичния състав в НБУ. Научните публикации на кандидата по конкурса съдържат важни **теоретични, методологически и практико-приложни приноси**, които са плод на нейни лични научни търсения и доразвиват управленската наука.

На тези основания изказвам положителната си оценка към представената кандидатура и заявявам, че ще подкрепя категорично заемането от **доц. д-р Елена Благоева** на академичната длъжност “професор” в НБУ по професионално направление 1.1 Теория и управление на образованието (Управление на висшето образование).

17.08.2023 г.,

Проф. д-р Кристиян Хаджиев:

София

/...../